

ANG WALANG LAMANG UPUAN

May mga taong umaalis sa isang silid, at may mga taong umaalis ng isang direksyon. Sa loob ng maraming taon, naniwala akong usaping ari-arian lamang ang mana — mga bagay na iingatan o ipapamana. Sa paglipas ng panahon, naunawaan kong nasa mga asal nakatago ang tunay na mana. Hindi ako binigyan ng tatay ko ng mga pormula. Iniwan niya sa akin ang paraan ng pagiging tao sa mundo — at bilang isang kabataan, hindi ko ito nakita, dahil bihirang malinaw na makita ng mga anak ang kanilang mga ama.

Hindi niya ipinaliwanag sa akin ang halaga ng responsibilidad. Isinabuhay niya ito. Kaunti ang naaalala ng mga tao sa itinaturo; marami ang naaalala nila sa isinasabuhay. Kapag pinanatili ng isang lalaki ang isang mahirap na pangako, may nanonood — madalas, isang anak ang nanonood, kahit mukhang naliligalig, kahit tila malayo.

Natutunan kong huwag sukatin ang isang tao batay sa taglay nito, kundi batay sa iniwan — at ang iniwan ay bihirang tumutugma sa itinatakdang iiwan. Iniisip ng isang ama na nagtatayo siya ng karera; marahil isang simulain ang naiiwan niya. Iniisip niyang nag-iiwan siya ng katatagan; marahil tapang ang naiiwan niya.

Kaya't hindi ko sinasabing umalis ang tatay ko. Sinasabi kong ipinagpapatuloy niya ang paglalakbay sa ibang paraan — sa mga desisyon ko, sa mga pagkakamali ko, sa mga responsibilidad ko, sa paraan kong pagtrato sa iba, sa paraan kong pagtupad ng pangako. Tulad ng ginagawa noon pa ng mga tunay na ama, tahimik, patuloy siyang naglalakad sa tabi ko.

*Ferdinando Frega
Gillette Man*